

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 345/2013-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. októbra 2013 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti T. D., K., zastúpenej JUDr. M. S., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 208/2003 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo T. D. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 208/2003 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 208/2003 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. T. D. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 2 500 € (slovom dvetisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť T. D. trovy konania v sume 275,94 € (slovom dvestosedemdesiatpäť eur a deväťdesiatštyri centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. M. S., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. júla 2013 doručená s'ťažnosť T. D. (ďalej len „s'ťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 208/2003 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

S'ťažovateľka je v napadnutom konaní v postavení žalovanej účastníčkou konania v spore vedenom na návrh B., s. r. o., a mesta K., ktorým sa domáhajú vypratania nebytových priestorov vo vlastníctve mesta K.. Okresný súd od podania návrhu (t. j. 13. júna 2003) do podania s'ťažnosti vo veci meritórne nerozhodol, preto s'ťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vyslovil porušenie označených základných práv, prikázal okresnému súdu konať, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 12 000 €, ako aj náhradu trov konania na účet jej právneho zástupcu.

Ústavný súd sťažnosť prijal na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 345/2013-10 z 18. júla 2013.

Okresný súd sa k doručenej sťažnosti vyjadril prípisom sp. zn. 1 SprV/407/2013 z 19. septembra 2003, v ktorom poukázal na zložitosť skutkovej stránky veci súvisiacu so zabezpečením množstva listinných dôkazov preukazujúcich vlastníctvo vypratávanej nehnuteľnosti a charakter prenajatých priestorov. Okrem popisu vykonaných úkonov vo veci vyjadril tiež názor, že doterajšia dĺžka súdneho konania *„bola ovplyvnená jednak postupom zo strany súdu, nemožnosť vytyčenia prvého pojednávania vo veci skôr ako o dva roky po začatí konania, odročenie niekoľkých pojednávaní z dôvodov na strane sudkyne alebo súdu a jednak postupom odporkyne, ktorá viacerými procesnými návrhmi, o ktorých musel súd rozhodovať, tiež prispela k predĺženiu konania. Takto vzniknuté prietahy však nemožno považovať za zbytočné prietahy.“*. Nečinnosť okresného súdu od podania návrhu do nariadenia prvého pojednávania okresný súd odôvodnil vysokým počtom nevybavených vecí v rokoch 2003 až 2005, ktorý v príslušnom súdnom oddelení v tom čase predstavoval približne 400 vecí.

Právny zástupca sťažovateľky sa k stanovisku okresného súdu písomne vyjadril podaním doručeným 18. októbra 2013, v ktorom uviedol, že vznesenie vzájomného návrhu sťažovateľkou nie je spôsobilé odôvodniť 10-ročnú dĺžku súdneho konania. Pochybením porušovateľa je tiež nesprávne rozdeľovanie vecí, ako aj neúmerňný počet vecí napadnutých do jedného oddelenia. Ďalej podľa sťažovateľa porušovateľ sám priznal *«neodôvodnené prietahy v konaní. Porušovateľ opakovane poukázal na odročenie pojednávania z dôvodov na strane súdu. Predĺženie konania spôsobil tiež postup porušovateľa, ktorým pripustil zámenu účastníkov na strane navrhovateľa, avšak po podaní odvolania sa Krajský súd v Košiciach stotožnil s názorom sťažovateľky a zámenu účastníkov nepripustil. Až následne vstúpil do konania navrhovateľ v 2. rade. Zdĺhavý procesný postup (aj keď porušovateľ vo Vyjadrení neuvádza kedy navrhovateľ v 1. rade podal návrh na zámenu účastníkov konania) trval viac ako dva roky. A to výlučne z dôvodov pochybení v postupe porušovateľa.*

Problematický postup porušovateľa pri pripustení zámény účastníkov konania a následný vstup navrhovateľa v 2. rade do konania, indikuje, že porušovateľ ani po desiatich rokoch, nemá zodpovedne vyriešenu otázku aktívnej vecnej legitímácie navrhovateľa.

Sťažovateľka vyjadruje nesúhlas s názorom porušovateľa, že „takto vzniknuté prietahy však nemožno považovať za zbytočné prietahy“. Sťažovateľka sa v dôsledku postupu porušovateľa desať rokov nachádza v stave právnej neistoty v otázkach je práv a povinností, pričom ani súd, ani navrhovateľ doposiaľ v konaní nezodpovedali ani len elementárne otázky.».

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde v danej veci upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd preskúmal postup okresného súdu a úkony, ktoré vo veci vykonal preverení súdneho spisu, ktorý si na ten účel od okresného súdu zapožičal, pričom zistil, že návrh na súde proti sťažovateľke podal B. ako právny predchodca navrhovateľa 13. júna 2003. Návrh bol okresným súdom sťažovateľke doručený na vyjadrenie už 20. júna 2003 a sťažovateľka sa k nemu vyjadrila podaním doručeným 8. júla 2003.

Nasledujúcim úkonom vo veci bolo nariadenie termínu pojednávania na 2. február 2005 úpravou z 15. decembra 2004. Toto pojednávanie, ktorého sa sťažovateľka nezúčastnila, bolo odročené na žiadosť právneho predchodcu navrhovateľa z dôvodu možného mimosúdneho vypořádania veci. Na výzvu okresného súdu z 12. apríla 2005 právny predchodca navrhovateľa prípisom z 3. mája 2005 oznámil, že na podanom návrhu trvá.

Ďalší termín vo veci bol nariadený úpravou z 20. decembra 2005 na 15. február 2006. Na tomto pojednávaní sťažovateľka prostredníctvom svojho manžela, ktorého písomne splnomocnila na zastupovanie, požiadala o odročenie pojednávania na dobu 2 mesiacov

z dôvodu mimosúdneho vyporiadania veci. Na výzvu súdu však navrhovateľ doručil 2. júna 2006 oznámenie, že trvá na podanom návrhu.

Ďalší termín pojednávania bol okresným súdom určený na 9. október 2006. Z dôvodu vznesenia vzájomného návrhu sťažovateľkou na uloženie povinnosti navrhovateľovi uzavrieť s ňou nájomnú zmluvu bolo pojednávanie odročené na neurčito s uložením povinnosti navrhovateľovi zaslať okresnému súdu všetky doklady a korešpondenciu týkajúcu sa predmetných priestorov. Zároveň bola odporkyňa výzvou zo 16. novembra 2006 vyzvaná na zaplatenie súdneho poplatku za vzájomný návrh v sume 3 000 Sk. Sťažovateľka však 28. novembra 2006 písomne požiadala okresný súd o priznanie oslobodenia od súdneho poplatku, preto ju okresný súd 5. decembra 2006 vyzval na preukázanie jej osobných, majetkových a finančných pomerov. Súčasne si vyžiadal správy z Daňového úradu K., Krajského riaditeľstva Policajného zboru K., a vykonal lustráciu nehnuteľného majetku v katastri nehnuteľností. Na základe takto zabezpečených dôkazov potom okresný súd uznesením z 15. marca 2007 sťažovateľke priznal oslobodenie od súdneho poplatku.

Následne sťažovateľka požiadala okresný súd o pridelenie právneho zástupcu, na základe čoho jej bola uznesením z 5. apríla 2007 ustanovená právna zástupkyňa na ochranu jej práv a záujmov. Po právoplatnosti tohto uznesenia okresný súd určil termín pojednávania na 15. október 2007. Toto pojednávanie však bolo pre ospravedlnenú neúčast' sťažovateľky a jej právnej zástupkyne odročené na neurčito.

Ďalší termín pojednávania vo veci okresný súd nariadil na 21. január 2008. Toto pojednávanie bolo aj vykonané, pričom na pojednávaní bol sťažovateľkou vznesený nový vzájomný návrh na zaplatenie vložených investícií do prenajatých priestorov, ktorý okresný súd sťažovateľke uložil špecifikovať. Právna zástupkyňa sťažovateľky 19. februára 2008 požiadala o predĺženie tejto lehoty a doplnenie vzájomného návrhu doručila okresnému súdu až 14. apríla 2008. Výzvou zo 6. mája 2008 okresný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky na doloženie rovnopisu vzájomného návrhu, aby ho bolo možné doručiť druhej sporovej strane.

Po doručení vzájomného návrhu právneho predchodcovi navrhovateľa okresný súd nariadil ďalší termín pojednávania na 4. september 2008, ktoré však bolo odročené z dôvodov na strane zákonnej sudkyne. Nový termín pojednávania súd nariadil na 10. december 2008, ktoré však bolo z dôvodu práceneschopnosti sudkyne odročené na 18. marec 2009.

Na pojednávanie nariadené na 18. marec 2009 sa sťažovateľka nedostavila a deň pred pojednávaním telefonicky požiadala okresný súd o výmenu svojho právneho zástupcu. Preto bolo pojednávanie odročené a uznesením z 5. mája 2009 bol sťažovateľke ustanovený nový právny zástupca z radov advokátov. Zároveň súd priznal predchádzajúcej právnej zástupkyňi trovy právneho zastúpenia. Uvedené uznesenie nadobudlo právoplatnosť 19. júna 2009.

Úpravou z 10. júla 2009 nariadil okresný súd ďalší termín pojednávania na 25. november 2009. Na toto pojednávanie sa sťažovateľka nedostavila, dostavil sa iba jej právny zástupca, ktorému udelila plnú moc - JUDr. P. S. (zastúpený na základe substitučnej plnej moci Mgr. M. F.), ktorý uviedol, že odporkyňa nemá dôveru v súdom ustanoveného právneho zástupcu, a preto žiada, aby bol z jej zastupovania odvolaný. Okresný súd preto odročil pojednávanie a vzhľadom na zánik právneho predchodcu navrhovateľa (B.) vyzval obchodnú spoločnosť B., s. r. o., aby oznámil, či súhlasí so svojím vstupom do konania.

Po vyjadrení súhlasu navrhovateľa (B., s. r. o.) okresný súd uznesením č. k. 13 C 208/ 2003-126 z 26. apríla 2010 pripustil, aby z konania vystúpil ako navrhovateľ mesto K. (právny nástupca B.) a na jeho miesto vstúpil B., s. r. o. Označené uznesenie nadobudlo právoplatnosť 20. mája 2010. Úpravou zo 17. júna 2010 okresný súd nariadil ďalšie pojednávanie na 11. október 2010. Uznesením z 28. septembra 2010 okresný súd zrušil pôvodne ustanoveného právneho zástupcu sťažovateľky.

Pojednávanie nariadené na 11. október 2010 bolo odročené z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne na 12. január 2011. Na tomto pojednávaní navrhovateľ vzniesol procesný návrh na zámenu účastníka na strane navrhovateľa tak, aby na jeho

miesto vstúpilo mesto K. Z tohto dôvodu bolo pojednávanie odročené na neurčito a od mesta K. bol prípisom z 24. marca 2011 vyžiadaný súhlas s jeho vstupom do konania.

Uznesením z 30. mája 2011 okresný súd pripustil zámenu účastníkov na strane navrhovateľa. Na základe odvolania sťažovateľky z 13. júla 2011 Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 2 Co/249/2011-158 z 25. novembra 2011 rozhodnutie okresného súdu zmenil tak, že zámenu účastníkov na strane navrhovateľa nepripustil. Úpravou z 12. januára 2012 okresný súd nariadil termín pojednávania na 21. marec 2012. Toto pojednávanie bolo odročené z dôvodu práceneschopnosti poverenej zamestnankyne navrhovateľa. Medzitým sťažovateľka špecifikovala ďalší svoj vzájomný návrh podaním z 20. februára 2012.

Nasledujúci termín pojednávania okresný súd vo veci nariadil na 18. jún 2012. Uvedený termín bol však zrušený z dôvodu povinnej účasti zákonnej sudkyne na pracovnom stretnutí s ministrom spravodlivosti Slovenskej republiky Tomášom Borecom a pojednávanie bolo nariadené na 29. jún 2012. Navrhovateľ prípisom z 19. júna 2012 doručil návrh na pripustenie vstupu mesta K. ako ďalšieho účastníka do konania na strane navrhovateľa. Pre tento procesný návrh bolo pojednávanie nariadené na 29. jún 2012 odročené, prípisom z 23. júla 2012 bolo mesto K. vyzvané, aby oznámilo, či súhlasí so vstupom do konania na strane navrhovateľa. Mesto K. oznámilo svoj súhlas so vstupom do konania podaním zo 14. augusta 2012, preto okresný súd uznesením č. k. 13 C 208/2003-172 z 11. septembra 2012 pripustil, aby do konania na strane navrhovateľa vstúpilo mesto K. ako navrhovateľ v 2. rade. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 13. októbra 2012.

Ďalší termín pojednávania okresný súd nariadil na 20. október 2012. Toto pojednávanie však bolo odročené z dôvodu práceneschopnosti sudkyne na 26. jún 2013.

Pojednávanie konané 26. júna 2013 bolo vykonané v neprítomnosti sťažovateľky a odročené na neurčito pre účely vyžiadania listinných dokladov z príslušného stavebného úradu, katastrálneho úradu a pamiatkového úradu, pričom právnomu zástupcovi sťažovateľky bola uložená povinnosť zaslať rovnopis vzájomného návrhu (aby mohol byť

doručený navrhovateľovi v 2. rade). Posledný termín pojednávania okresný súd nariadil na 30. október 2013.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná, čo je v zásade to isté právo, ktoré pre účastníka konania zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (obdobne III. ÚS 127/03, IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľov.

1. Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je žaloba v občianskoprávnej veci o vypratanie nehnuteľnosti. Rozhodovanie všeobecných súdov o takýchto návrhoch patrí do ich bežnej rozhodovacej činnosti. V okolnostiach prípadu nemožno považovať predmetný spor po právnej stránke za osobitne zložitý. Istú mieru faktickej zložitosti veci spôsobuje sama s'ťažovateľka nekonzistentnosťou ňou uplatňovaných vzájomných návrhov, ktoré je potrebné dodatočne špecifikovať a dopĺňať.

2. Správanie s'ťažovateľky ako účastníčky konania je druhým kritériom pri rozhodovaní, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom.

Pri hodnotení tohto kritéria ústavný súd konštatuje, že s'ťažovateľka sa bez ospravedlnenia nezúčastnila pojednávania nariadeného na 2. február 2005, s ospravedlnením (resp. s ospravedlnením svojho právneho zástupcu) sa nezúčastnila ani pojednávania nariadených na 15. október 2007, 18. marec 2009 a 21. marec 2012, v dôsledku čoho boli pojednávania vo veci odročené a na základe jej žiadosti bolo odročené aj pojednávania nariadené na 15. február 2006 (z dôvodu jej rokovania so zástupcami mesta K. o mimosúdnom urovnaní sporu).

Správanie sťažovateľky v konaní charakterizuje aj uplatňovanie jej práv voči navrhovateľom vzájomnými návrhmi podávanými do zápisnice počas vykonávaných pojednávaní. Konkrétne na pojednávaní konanom 9. októbra 2006 vzniesla sťažovateľka vzájomný návrh o uloženie povinnosti navrhovateľa uzavrieť s ňou nájomnú zmluvu, na pojednávaní konanom 21. januára 2008 vzniesla vzájomný návrh proti navrhovateľovi na zaplatenie vložených investícií do prenajatých priestorov (ktorý však finančne ustálila až podaním doručeným 14. apríla 2008, v ktorom stručne uviedla právne významné okolnosti pre posúdenie vzájomného návrhu), a napokon podaním doručeným 20. februára 2012 si sťažovateľka ako vzájomný návrh uplatnila nárok na zaplatenie 400 920 € s príslušenstvom z titulu náhrady ušlého zisku.

Opísané správanie sťažovateľky malo podľa názoru ústavného súdu vplyv na vznik zbytočných prietahov v konaní, keďže kvôli nemu bolo viackrát odročené nariadené pojednávanie a najmenej dvakrát bolo odročené z dôvodu uplatnenia vzájomného návrhu sťažovateľkou bez toho, aby bol tento vzájomný návrh už počas pojednávania dostatočne určitý (ustálený) a odôvodnený.

Ústavný súd zastáva názor, že nedostatky v zákonom predpísaných náležitostiach návrhov (vrátane vzájomného návrhu) účastníka konania namietajúceho porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov patria medzi okolnosti, na ktoré ústavný súd prihliada pri posudzovaní tvrdenia sťažovateľa o porušení označeného základného práva. Súd totiž v sporovom konaní nie je povinný konať z vlastnej iniciatívy ani nahradzovať úkony účastníkov pri uplatňovaní ich nárokov, plnení procesných povinností a využívaní procesných práv (m. m. IV. ÚS 123/05). Uvedené skutočnosti na strane sťažovateľa majúce vplyv na predĺženie doby konania však same osebe nevyklučujú zodpovednosť súdu za zbytočné prietahy v konaní spôsobené jeho nesprávnym či neefektívnym postupom, alebo dokonca nečinnosťou (obdobne napr. III. ÚS 193/03, III. ÚS 111/04, III. ÚS 103/04).

Na tieto okolnosti bolo preto nevyhnutné prihliadnuť, a to najmä v súvislosti s rozhodovaním o návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu.

Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k neodôvodneným prietahom v konaní, ústavný súd zistil existenciu niekoľkých dlhších období nečinnosti v postupe okresného súdu, a to skoro jeden a polročného obdobia hneď po podaní návrhu (po vykonaní prípravných úkonov súdu) do nariadenia prvého pojednávania (od 8. júla 2003 do 15. decembra 2004), ako aj obdobie približne polroka medzi vyjadrením navrhovateľa, že trvá na podanom návrhu a nariadením druhého pojednávania (od 9. mája 2005 do 20. decembra 2005). Zodpovednosť za vzniknuté prietahy v konaní je však nutné pričítať okresnému súdu, aj pokiaľ ide o zrušenie niekoľkých pojednávanií z dôvodov na strane súdu (takto boli pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne alebo z iných dôvodov zrušené pojednávania nariadené na 4. september 2008, 10. december 2008, 11. október 2010, 18. jún 2012 a 25. február 2013). Okresnému súdu tiež možno vytknúť neefektívny postup spočívajúci v tom, že počas 10 rokov trvajúceho konania síce bolo nariadených spolu až 16 pojednávanií, väčšina z nich sa však vôbec neuskutočnila pre ospravedlnenú neúčast' niektorého z účastníkov alebo dôvody na strane súdu, a pokiaľ sa na nariadených pojednávaniach aj konalo, okresný súd v zásade len vyjasňoval procesné návrhy účastníkov, a tak ustaľoval predmet konania, pričom len ojedinele pristúpil k reálnemu vykonaniu dokazovania vo veci.

Rovnako vydanie uznesenia okresného súdu č. k. 13 C/208/2003-145 z 30. mája 2011 sa vo svetle dôvodov zrušujúceho uznesenia krajského súdu č. k. 2 Co/249/2011-158 z 25. novembra 2011 javí ako predčasné, a tým neefektívne, keďže v konečnom dôsledku predlžuje stav právnej neistoty sťažovateľky.

K obrane okresného súdu, že doterajšia dĺžka konania bola ovplyvnená jednak nemožnosťou vytýčenia prvého pojednávania skôr ako dva roky po začatí konania, ako aj odročením niekoľkých pojednávani z dôvodov objektívneho charakteru na strane sudkyne, ústavný súd poznamenáva, že systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti nemožno pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na obmedzené personálne kapacity príslušných súdov, prípadne iné „objektívne dôvody“ (ako to vyplýva z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu). Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí, a teda vykonanie spravodlivosti bez zbytočných prieťahov, aj keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu (pozri napr. I. ÚS 119/03, I. ÚS 150/06).

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku súdneho konania, ako aj na uvedené obdobia neefektívnej činnosti okresného súdu ústavný súd dospel k záveru, že v danej veci bolo postupom okresného súdu porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, čo vyplýva z bodu 1 výroku tohto nálezu.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Ústavný súd preto v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľky v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, ktorý v čase rozhodovania ústavného súdu vo veci koná, aby ďalej konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu). Ústavným súdom vyslovený príkaz konať vo veci bez zbytočných prieťahov je povinný rešpektovať okresný súd, aj pokiaľ bude tento v zmysle rozhodnutia odvolacieho súdu povinný v budúcnosti vykonať ďalšie úkony vo veci, prípadne aj len pri doručovaní rozhodnutí odvolacieho súdu účastníkom konania.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadi zásadou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je reparácia nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody, ktorá by sa po splnení zákonných podmienok mohla uplatňovať v konaní pred všeobecnými súdmi (m. m. IV. ÚS 84/02).

Sťažovateľka žiada priznať od okresného súdu finančné zadost'učinenie v sume 12 000 €. Rozsah navrhovaného finančného zadost'učinenia však vo svojej žiadosti (v zmysle § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde) bližšie neodôvodňuje. Keďže v zmysle § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažovateľka riadne nezdôvodnila navrhovaný rozsah finančného zadost'učinenia, pri jeho určení ústavný súd vychádzal z celkovej dĺžky konania a štádia, v ktorom sa nachádza (dosiaľ nebolo vo veci okresným súdom ani raz meritórne rozhodnuté), ktorá je z ústavného hľadiska zjavne neakceptovateľná. Súčasne však zohľadnil aj správanie sťažovateľky, ktoré vzniku zbytočných priesťahov napomohlo spôsobom opísaným v bode 2 tretej časti odôvodnenia nálezu). Na základe uvedeného ústavný súd sťažovateľke priznal finančné zadost'učinenie v sume 2 500 € a na jeho

zaplatenie sťažovateľke zaviazal okresný súd v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov právneho zastúpenia, ktoré vznikli z dôvodu právneho zastúpenia sťažovateľky advokátom JUDr. M. S. v konaní pred ústavným súdom. Sťažovateľka si v rámci svojej sťažnosti uplatnila úhradu trov právneho zastúpenia, ale ich výšku v sťažnosti nevyčíslila.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2012, ktorá bola 781,00 €, pričom vychádzajúc zo svojej štandardnej judikatúry (III. ÚS 71/2012, III. ÚS 215/2013, IV. ÚS 135/2013) úhradu priznal za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2013 (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 9, § 11 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a) a b) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby predstavuje sumu 130,16 € a základná sadzba paušálnej náhrady výdavkov (tzv. režijný paušál) sumu 7,81 €, teda v danom prípade odmena a režijný paušál predstavuje za 2 úkony právnej služby sumu 275,94 €. Keďže právny zástupca sťažovateľky nepreukázal, že je zároveň platcom dane z pridanej hodnoty, ústavný súd priznanú odmenu a náhradu hotových výdavkov podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň pridanej hodnoty nezvýšil.

Z uvedených dôvodov ústavný súd zaviazal zaplatiť právnemu zástupcovi sťažovateľky ako úhradu trov konania sumu 275,94 €, ktorú je okresný súd zaviazaný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. októbra 2013